



## NY OG UTSATT EKSAMEN

**Emnekode:** SK-101

**Emnenavn:** Skolebibliotekkunnskap 2: Barne- og ungdomslitteratur

Dato: 7. august 2014

Varighet: 6 timer

Antall sider inkl. forside: 30

Tillatte hjelpemidler: Norskplanen i Kunnskapsløftet (se vedlegg).  
Hellevik: *Nynorsk ordliste*, 10. eller 11. utg.  
Hjulstad og Sødal: *Bokmålsordliste*, 2. utg.  
Berulfsen og Lundebjerg: *Bokmål. Aschehougs ordlister*, 11. utg.

Merknader: Kandidaten skal svare på *enten* oppgave 1 *eller* oppgave 2.  
For at kandidaten skal bestå eksamen, må han/hun besvare alle  
delspørsmålene i oppgaven.

---

### BOKMÅL

#### Oppgave 1

**Johan Harstad: *Darlah: 172 timer på månen***

Fantastisk litteratur er en samlebetegnelse for litteratur som på en eller annen måte bryter med det vi til vanlig oppfatter som sannsynlig. Det er vanlig å dele inn fantastisk litteratur i ulike underkategorier basert på hvordan de forholder seg til den virkelige verden. Diskuter hvilken kategori *Darlah* kan plasseres i.

*Darlah* kan også kalles en sammensatt tekst. I boka finner vi grafiske plansjer, arkitekttegninger, avisartikkel, brev og over 20 fotografier. Ta utgangspunkt i det vedlagte eksempelet eller andre eksempler fra boka, og gi en karakteristikk av samspillet mellom tekst og bilde. Hvilken funksjon mener du det innmonterte bildematerialet har?

**Vedlegg:** Utdrag fra Johan Harstads *Darlah: 172 timer på månen* (2008).



**Oppgave 2**

**Ingelin Røssland: *Handgranateple***

*Handgranateple* er en realistisk ungdomsroman som følger dannelsesromanens mønster. Samtidig speiler romanen den postmoderne barndommen.

Gi en analyse av *Handgranateple* der du legger vekt på sjanger, form og tematikk. Det vedlagte utdraget kan brukes som inspirasjon og eksempelmateriale.

**Vedlegg:** Utdrag fra Ingelin Røsslands *Handgranateple* (2006).



## NY OG UTSETT EKSAMEN

**Emnekode: SK-101**

**Emnenamn: Skolebibliotekkunnskap 2: Barne- og ungdomslitteratur**

Dato: 7. august 2014

Varighet: 6 timar

Antall sider inkl. framside: 30

Tillatne hjelpemiddel: Norskplanen i Kunnskapsløftet (se vedlegg).  
Hellevik: *Nynorsk ordliste*, 10. eller 11. utg.  
Hjulstad og Sødal: *Bokmålsordliste*, 2. utg.  
Berulfsen og Lundebj: *Bokmål. Aschehougs ordlister*, 11. utg.

Merknader: Kandidaten skal svare på *enten* oppgåve 1 *eller* oppgåve 2.  
For at kandidaten skal bestå eksamen, må han/ho svare på alle  
delspørsmåla i oppgåva.

---

### NYNORSK

#### Oppgåve 1

**Johan Harstad: *Darlah: 172 timer på månen***

Fantastisk litteratur er ei samlenemning for litteratur som på ein eller annan måte bryt med det vi til vanleg oppfattar som sannsynleg. Det er vanleg å dele inn fantastisk litteratur i ulike underkategoriar basert på kva forhold dei står i til den verkelege verda. Diskuter kva kategori *Darlah* kan plasserast i.

*Darlah* kan også kallast ein samansett tekst. I boka finn vi grafiske plansjar, arkitektteikningar, avisartikkel, brev og over 20 fotografi. Ta utgangspunkt i det vedlagte eksempelet eller andre eksempel frå boka, og gi ein karakteristikk av samspelet mellom tekst og bilete. Kva funksjon meiner du det innmonterte biletmaterialet har?

**Vedlegg:** Utdrag frå Johan Harstads *Darlah: 172 timer på månen* (2008).



**Oppgave 2**

**Ingelin Røsland: *Handgranateple***

*Handgranateple* er ein realistisk ungdomsroman som følgjer danningsromanens mønster. Samtidig speglar romanen den postmoderne barndomen.

Gi ein analyse av *Handgranateple* der du legg vekt på sjanger, form og tematikk. Det vedlagte utdraget kan brukast som inspirasjon og eksempelmateriale.

**Vedlegg:** Utdrag frå Ingelin Røslands *Handgranateple* (2006).

## UTDRAG FRA DARLAH

Midoris far stanset midt ute på matmorgulvet, foran skjermen som viste avgangene og hvilke utganger de gikk fra. Han så lettere forvirret ut.

«J5?» mumlet han til seg selv. «J5?» Han så spørrende på Midori og moren. «Hvor i all verden er J5?»

Fra den store åpne plassen de befant seg på, gikk fire store korridorer ut til utgangene. Bak dem til høyre utgang 61-67. Til venstre utgang 71-77. Foran til venstre befant utgang 81-88 seg og fremover til høyre utgang 91-99.

Det var ikke et eneste spor av utgang J5.

«Er vi i riktig terminal?» spurte faren ut i luften og klødde seg i hodet. Han var i ferd med å bli rød i ansiktet og svette piplet fram i pannen hans. Midoris far likte ikke slike situasjoner. Han likte å ha oversikten. Han likte å vite hvor han skulle. Nå dro han frem kartet over flyplassen.

«Men vi er i riktig terminal,» konstanterte han. «Terminal 2. Jeg skjønner det bare ikke. Den burde være her.»

En gruppe dresskleddede japanere passerte familien og Midoris far bukket til dem og spurte om hjelp.

Men de så bare rart på ham.

«Jeg beklager,» sa den ene. «Det finnes ingen utgang med det navnet her.»

«Vi er innom Narita flyplass hver uke, vi hadde visst om den hvis den eksisterte,» sa en av de andre, før de fnisende fortsatte i retning utgang 91-99.

«Hva skal vi gjøre?» utbrøt moren fortvilt, akkurat høyt nok til at folk snudde seg, og Midori ble flau.

«Den er nok her et sted,» prøvde Midori. «Det er bare å spørre dem som jobber her.»

«Men det er jo ingen som jobber her!» nesten ropte moren mens Midoris far nå var ildrød i ansiktet og i ferd med å miste besinnelsen helt.

Men det var riktig som hun sa. Det var ingen ansatte å se noe sted. Bare passasjerer overalt. Hadde de alle sammen bestemt seg for å ta lunsj samtidig?

«Vent her, vent her, vent her,» peste faren og studerte kartet sitt en gang til. «Jeg skal gå en runde og se om jeg ikke kan finne noen som kan hjelpe oss. Ikke gå noe sted.» Og med de ordene hastet han av gårde innover en av korridorene. Midori og moren ble stående ved den store oversiktstavlen uten å snakke sammen. *Denne er typisk, tenkte hun. Hver enes-te gang de to ikke forstår noe, får de helt panikk og begynner å stressse. Det er jo to timer til flyet går uansett. Ikke akkurat noen grunn til å lage baluba.*

De siste ukene hadde hun nesten gruet seg til å si farvel til foreldrene. Hun hadde tross alt bodd sammen med dem i femten år og hatt dem rundt seg hver eneste dag omtrent. Men nå visste hun at hun også gledet seg til det. Det ville bli roligere uten dem. Ikke så mye kaos hele tiden. Allerede i forrige uke hadde de begynt å pakke koffertene og mase på henne om det ene og det andre. De var som to propeller som bare spant og spant uten retning, og de kastet om seg med unødvendige råd og formaninger. Og dette med utgangen de ikke fant, ville bare være begynnelsen på denne dagen. Hun kunne tydelig se for seg hvordan det kom til å bli på flyet. Foreldrene hennes kom sikkert til å skape scene om bord også. De kom til å snakke for høyt, for mye, plage flyvertinnene ved å be om det ene og det andre og vri seg i setene, klagende over at det var for varmt, for kaldt og at de ikke fikk sove.

Og hvor lang tid tok den flyturen til New York egentlig?

Åtte timer?

Ni?

Lenger?

Hun måtte finne en måte å holde det ut på.

Tjuе minutter gikk uten at faren dukket opp igjen. Midoris mor snakket i fistel og engstet seg for hva som kunne ha hendt med ham.

«Kanskje vi skulle gå og lete etter ham, Midori?» Hun sendte moren et matt blikk.

«Ja, hvis det absolutt er det du vil, så.»

«MEN HAN ER JO BORTE!» ropte hun, og Midori slo umiddelbart blikket ned, pinlig berørt av oppstyret hun laget.

«Han snakker vel med noen, da, eller venter i en kø eller noe. Vi har tross alt god tid.»

«DU VIL KANSKJE IKKE REISE, DU? DU BRYR DEG KANSKJE IKKE OM AT DIN FAR ER FORSVUNNET?»  
*Alvorlig talt, tenkte Midori, hvor dramatisk er det mulig å bli?*

«Han er ikke forsvunnet. Han har jo bare gått for å spørre noen.»

«MEN NOE ER GALT, TROR DU IKKE?»

Midori kjente hvordan hun dirret i hele kroppen, og samtidig var hun så flau av det hele at hun hadde lyst til å grave hull i marmorgulvet med fingrene og forsvinne ned i det.

«Det som er galt,» sa hun, «er denne ropingen. Ser du ikke at folk stirrer på oss som om vi var sprø. Hør her, han kommer tilbake i løpet av ti minutter. Det garanterer jeg. Og hvis ikke, ok, da får vi ham ropt opp over høytalerne. Greit?» Moren nikket svakt og lot til å roe seg noe.

«Jeg går på do nå, er det greit? Det er like der borte,» sa Midori og pekte på et skilt i andre enden av hallen. «Bare vent her, jeg er tilbake om tre minutter.»

«Kan du ikke vente her, da, Midori. Må du gå akkurat nå? Skal vi ikke vente til han kommer tilbake?»  
Midori så dumt på henne.

«Jeg må på do nå. Ikke om ti minutter. Om ti minutter må jeg ikke på do lenger, om du forstår.»  
Uten å vente på at moren skulle fortsette diskusjonen begynte Midori å gå mot toalettene.

Det var merkelig stille der inne. Det så ikke ut som om noen hadde vært der på lenge. Ingen vanndråper i vasken etter gjes-ter som nylig hadde vasket hendene. Ingen biter av tørkepapir som hadde landet utenfor søppelspannet. Bare i den fjerde bå-sen var døren lukket. Mia valgte den andre og gikk inn, lukket døren og satte seg. Hun lyttet til suset fra luftkondisjonerings-anlættet. Det minnet om somrene på Okinawa, bestefaren hennes hadde tatt henne med ned på stranden for å lære henne å fiske og lyden av vinden hadde vært nesten helt lik. Og så begynte tankene hennes å vandre. Hun tenkte på lydene på månen. Det fantes vel ingen lyd der, så vidt hun visste. Ingen luft for lyden å bevege seg i. Hvordan ville det høres ut? Det var umulig å forestille seg. Så langt tilbake hun kunne huske, hadde hun alltid vært omgitt av lyd. Til enhver tid. Enten men-nesker som snakket, lyden fra trafikken eller vinden og været. Kanskje ville den totale lydløshet føles klaustrofobisk?

Det fikk henne til på ny å tenke på båsen ved siden av. Hun hadde ikke hørt et pip derfra siden hun kom inn her. Ikke så mye som lyden av et diskré krent. Midori gjorde seg ferdig og gikk bort til vasken. Mens hun sto og vasket hendene, bøyde hun seg forsiktig for å sjekke om det var noen i båsen med den lukkede døren. Ved første øyekast lot den til å være tom. Hun tørket hendene og bøyde seg litt lenger ned.  
Og da oppdaget hun to sko. Føtter.  
*Det er noen der inne.*

Midori ventet, usikker på hva hun skulle gjøre. Var det kanskje best å la personen sitte i fred? Det fantes tross alt hundre grunn-

ner til å bli sittende lenge på do på en flyplass. Hvis man hadde flyskrekke for eksempel. Eller bare trengte litt tid for seg selv. Men ... *ingen, absolutt ingen sitter så lydløst.*

Uten helt å være klar over det hadde Midori plutselig banket svakt på døren.

«Hallo?»

Det var ingen som svarte.

Hun banket igjen, knakk knakk, like svakt.

«Unnskyld, er det noen her? Er alt i orden?»

Men det kom ikke noe svar. Det var ingen som sa at alt var i orden eller at alt var galt.

Midori banket en tredje gang, litt hardere nå.

«Hallo? Frue?»

Med ett slo det henne at personen kanskje var død og at det satt et lik der inne bak døren. I korte glimt for bilder over netthinne hennes, en død kvinne, med åpen munn, hvit i ansiktet og med blod rennende ned fra øyekroken stirret på henne. Et tusenben krøp ut av nesene hennes og forsvant ned mot blusen og ble borte i et brunsvart, gapende hull i brystet hennes. Men personen var ikke død. Hun hørte det nå. Det var noen der inne som trakk pusten, langsomt.

Omtrent samtidig kom hun på et minne fra årene på barneskolen. Det var Kaneda som hadde startet ryktet, og fra ham spredde det seg med urovekkende hurtighet. De hadde vært åtte år og gått på Honcho barneskole like ved den gamle t-banestasjonen Sakuragich. På jentetoiletet hadde den ene båsen vært vært avstengt i flere uker, visstnok fordi en av de eldre jentene hadde kastet noe i toalettet og dermed sørget for å tette avløpet godt og grundig. Kaneda hadde tatt igjen Midori og venninene hennes på vei hjem fra skolen en dag og fortalt dem alt han visste. Skiltet med påskriften I USTAND som hang utenpå den toalettøren var bare et skalkeskjul, hadde han sagt. Noe

lærerne hadde bestemt seg for å henge opp for å være sikre på at ingen forsøkte å åpne døren. *Sannheten er, hadde Kaneda sagt, at det er noen der inne.* Jentene hadde sett spørrende på ham og han hadde nytt denne oppmerksomheten, hvordan han hadde dem i sin hule hånd. Han hadde tatt en lang, lang kunstpasue før han avsluttet: *Hun heter Hanako-san.*

Det var det eneste han ville si. De hadde presset ham alt de kunne, men Kaneda bare ristet på hodet. Og Midori mente å huske at han så redd ut. Først uken etterpå gikk han med på å fortelle dem resten. *Hanako-san, begynte han, lever ikke. Men hun bor på det toalettet, forstår du? Midori trodde hun forsto. Og om du banker på døren og sier navnet hennes to ganger, vil hun svare deg med et ja? Hun kommer til å spørre deg om du vil leke med henne. Og så ... åpner hun døren ...*

Det hele var selvsagt bare tåpelig guttefantasi, men likevel, før uken var omme var det ingen av jentene som brukte skoletoalettene lenger. De holdt seg til de kom hjem eller snek seg ut av skolegården og bort til toalettene på t-banestasjonen. Til slutt ble det så ille med tissetrengte, ukonsentrerte elever at rektoren måtte bevilge penger til å pusse opp alle toalettene og personlig gå inn og fjerne I USTAND-skiltet og åpne døren. Og båsen var selvfølgelig tom.

Midori glodde på døren foran seg.

Hun tenkte seg om noen sekunder, litt roligere nå som hun forstod at det bare var fantasien som spilte henne et puss. Kaneda, din idiot. Du skulle bare visst hvor dypt det sitter, det du sa.

Hun tok et skritt mot døren. Så åpnet hun munnen igjen.

«Hanako-san?»

Sekundene gikk.

«Hanako-san?»

«Ja,» hvisket personen bak den lukkede døren plutselig.

Midoris rykket bakover og måtte støtte seg til benken for ikke å falle. Hjertet hennes hamret ute av kontroll.

«Du leter etter J5, gjør du ikke?» fortsatte stemmen, hviskende.

Midori fikk ikke frem et ord. I hodet sitt spurte hun *hvordan vet du det?*

Men det kom ingen lyd fra munnen hennes. Midori var som støpt fast i gulvet.

«Den er her, den er like ved, Midori. Men du må ikke gå dit. Du må love å aldri gå dit.»

Midori trodde hun hørte en lyd og så dørhåndtaket bevege seg. Med en kraftanstrengelse rev hun seg løs fra den midlertidige lammelsen og løp mot utgangen, ut i avgangshallen igjen. Hun stanset et øyeblikk for å orientere seg og se etter moren. Hun så seg til høyre og venstre. Til høyre igjen.

I enden av en smal korridor hun ikke hadde oppdaget før, lyste et skilt over døren: J5. Hvite bokstaver på svart bakgrunn.

Så kjente hun en hånd som la seg på skulderen hennes.

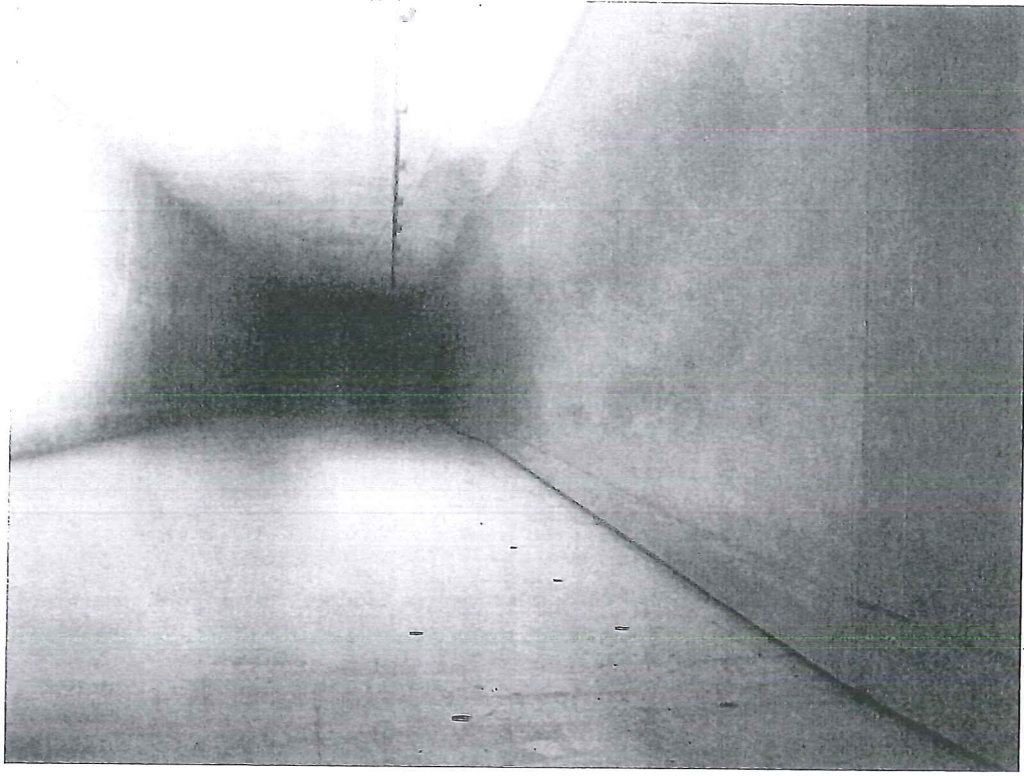
Midori bråsnudde og sto ansikt til ansikt med sin far.

«Se der, du fant den,» smilte han og nikket i retning av skiltet. «Da går vi, da.» Midori var så forfjamsset at hun verken fikk sagt noe om hendelsen på toalettet eller lagt merke til at faren hadde kjøpt en latterlig t-skjorte med påskriften FLY ME TO THE MOON. Han hadde funnet den i en gavebutikk på sin leting gjennom terminalen og hadde sporenstreks tatt den på seg, som en slags håpløs støtteklæring til datteren sin.

Han strente mot døren i enden av korridoren, og Midori og moren fulgte lydløst og lydlig etter.

På andre siden av døren fant de en heis. Den hadde bare én eneste knapp, og på den sto det naturligvis J5. Faren trykket bekymringsløst på knappen og heisen satte seg i bevegelse.

Midori var ikke helt sikker, men hun trodde at de kanskje befant seg tre etasjer lenger nede da de gikk ut av heisen og inn i en ny korridor.





Korridoren var tom og uten noen form for skilting. Midori følte ubehag og brant etter å fortelle hva personen på toalettet hadde sagt, og at de kanskje burde gå tilbake, men hun var redd for at de bare kom til å gjøre narr av henne eller begynne å lure på om hun var i det hele tatt var frisk nok til å reise til New York. Hun bestemte seg for at det var klokest å holde munn. Dessuten beveget faren seg så raskt innover korridoren at det ikke var tid til å tenke gjennom tingene to ganger. Moren trillet bagasjetralen fort foran seg, det var tydelig at heller ikke hun likte situasjonen særlig. Men så var hun i utgangspunktet bekymret for nesten alt.

De kom til enden av korridoren, hvor den svingte til høyre. En ny dør møtte dem, også denne uten noen merking av noe slag.

«Det må da være her,» uttalte faren optimistisk. «Det er nok en helt ny utgang, siden de ikke har fått opp noen skilt eller noe. Ikke rart at den var bortimot umulig å finne.» Han skjøv opp døren og holdt den åpen for Midori og moren, slik at de kunne gå inn først.

Til sin store lettelse kom de inn i en afgangslounge som så akkurat ut som den oppe i terminalhallen. Men de var alle tre overrasket over å se at den allerede var full av passasjerer som utålmodig ventet på å få komme om bord i flyet. Ved de doble dørene ut til flyet hang skiltet de hadde lett etter hele tiden.

«Hvordan har alle disse menneskene kommet hit?» spurte Midori og merket selv at stemmen hennes hørtes litt nervøs ut.

Men faren hennes tok det hele med stor ro.



«Jaja, de har vel gått en annen vei, da. Jeg tror vi må ha kommet hit via tjenesteinngangen, så å si. Tror du ikke?» Midori nikket fraværende og vridde hjernen sin for å forstå hva som hadde skjedd de siste minuttene. Men det var ikke til å bli klok på. Ikke i det hele tatt. Og til slutt valgte hun bare å la det være. Nå var de uansett fremme ved utgangen, det var det viktigste.

*Men personen på toalettet sa at –*

*Ikke tenk på det, Midori. Ikke tenk på det.*

*Hun sa at –*

*Igjen tvang Midori seg til å avbryte sine egne tanker.*

*Du skal til New York nå. Det kan du tenke på. Nå starter livet ditt.*

Like etter la hun merke til at farens pinlige t-skjorte var tre nummer for liten, minst, og den fikk overkroppen hans til å se

ut som om den var tvunget inn i pølseskinn. Litt av magen hans tvang seg ut nederst ved beltet. Det så virkelig ikke bra ut. Han klappet seg på magen og viste stolt fram t-skjorten til henne.

«Er den ikke fin? *Frai mi to da mun.*»

«Fly me to the moon,» rettet Midori.

«Ja, nettopp.»

Det var ennå halvannen time igjen til flyet gikk, og de fant seg heldigvis tre ledige seter mens de ventet på at boarding skulle starte. Midori klarte å tvinge vekk tankene om toalettet og den merkelige plasseringen av utgangen og i stedet konsentrerte seg om det som lå foran henne. Månen. New York. Det var noe hun alltid hadde vært flink til, å se framover og la være å bekymre seg over det som allerede hadde hendt. Dessverre var hun ikke fullt så flink til å la være å irritere seg over det som pågikk akkurat der og da, og på ny merket hun hvor mye hun hadde behov for å komme seg bort fra foreldrene en liten stund. De snakket for høyt, for mye, som en radio som sto på fullt og var umulig å slå av. *De er søte, snille mennesker, men de har virkelig, virkelig ingen idé om hvordan de skal oppføre seg blant folk*, tenkte hun og stirret i gulvet, som om det skulle gjøre henne usynlig. Eller i det minste få alle dem som stirret i hennes retning til å tro at hun ikke hørte sammen med foreldrene sine i det hele tatt.

«HAR DU PASSET DITT, MIDORI?» spurte moren.

Det var som om noen hadde skrudd volumet altfor langt opp på dem.

«Ja, jeg har det her, mor,» svarte hun stille og pekte på vesken sin.

«OG LESEBRILLENE DINE?»

«Ja.»

«HARUKI, HAR DU PASSET DITT?»

Midoris far snudde seg mot moren som satt rett ved siden av henne.

«HAR IKKE DU DET? DU HAR ALLE PASSENE.»

«MIDORI HAR SITT EGET. I VESKEN SIN. SIER HUN.»

«JEG HAR IKKE MITT.»

«SE I SEKKEN DIN, DA.»

Det var til å bli sprø av. Kunne de ikke bare være stille og ikke gjøre et nummer av alt?

«JA, DER VAR DET VISST, JA.»

«TENKTE MEG DET. HVOR LANG TID ER DET IGJEN?»

«ÅTTI MINUTTER.»

«DA MÅ DE VEL STARTE OMBORDSTIGINGEN SNART?»

«KANSKJE DE ER FORSINKET. KANSKJE DET ER NOE GALT MED FLYET?»

«NEI, HØR HER, DET ER IKKE NOE GALT MED FLYET. ALT ER I SIN SKJØNNESTE ORDEN. NÅ MÅ DU HOLDE OPP. IKKE SANT, MIDORI? ER DU IKKE ENIG?»

Midori var så flau at hun ikke ville svare. Hun lot dem sitte der og rope til hverandre og reiste seg, ruslet rundt blant de andre reisende et par minutter, før en tanke slo henne. Hun hadde sett det på film, det fungerte alltid da. Det var i det minste verdt et forsøk. Med bestemte skritt gikk hun bort til innsjekkingsranken.

«Unnskyld?»

En kvinne i sort Japan Airlines-drakt og med oransje sikkerhetsvest på seg, smilte til henne.

«Ja, hva kan jeg hjelpe deg med, frøken?»

«Jeg bare lurte, er flyet helt fullt?»

«Et øyeblikk, la meg sjekke.» Hun trykket litt på tastaturet foran seg. «Nei, det er ikke det. Hvordan da?»

Midori tok mot til seg.

«Har du noen gang vært femten?»

Kvinnen så spørrende på henne noen sekunder, før hun smilte forsiktig.

«Om jeg har vært femten? Vel, ja. Jeg har jo det. Men det er nesten tjuufem år siden nå, da. Hva tenkte du på?»

«Ser du de to personene som sitter der borte ved søylen der?» Midori pekte på foreldrene sine. «Det er familien min. Jeg er ikke så glad i dem for tiden. Vi har litt ... kommunikasjonsproblemer, kan du si.»

Kvinnen lo forsiktig. «Jeg forstår.»

«Så jeg lurte på om det var noen mulighet for at du kunne flytte meg til en annen del av flyet. Hvis det var et annet sete ledig, da.»

«Du skal til New York?»

Midori nikket.

«Men tror du ikke foreldrene dine blir lei seg hvis du ikke sitter sammen med dem?»

«Jeg tror det er best for alle om vi ikke gjør det. De er sprø. De ser vanlige ut, men de er egentlig sprø.»

«Jeg forstår,» sa hun igjen og tastet litt videre mens hun mumlet for seg selv. «Hva heter du da, vennen?»

«Midori Yoshida.»

Igjen gikk tastene under fingrene hennes. «Himm —» hun så på Midori og smilte lurt, før hun blunket til henne. «Jeg tror jeg kan hjelpe deg. Et øyeblikk.» Midori ventet tålmodig mens kvinnen bak skranken klikket seg innover i datamenyene. I øyekroken kunne hun se moren som glodde nysgjerrig på henne og sikkert lurte seg grønn på hva datteren holdt på med.

Kvinnen bak skranken ga Midori et nytt boardingkort. «Vær så god,» sa hun og smilte på ny. «Jeg håper du får en behagelig reise.»

«Tusen takk. Du vet ikke hvor stor hjelp du har vært.» Kvinnen tenkte seg om et lite øyeblikk.

«Jo,» svarte hun. «Det tror jeg at jeg gjør. Det blir bedre, vet du. En dag. Du må bare holde ut.»

Midori takket for billetten og gikk tilbake til foreldrene. Minutter senere ble flyet ropt opp og folk begynte å stimle sammen foran utgangen. Midori kom inn i køen lenger fremme enn foreldrene, og da hun kom til døren viste hun ombordstigningskortet til flyvertinnen som så på det et øyeblikk før hun smilte:

«Velkommen Yoshida-san. Vær vennlig å følge etter meg, så skal jeg vise deg plassen din.»

Midori fulgte etter henne innover i flyet, og da de var kommet halvveis, stanset flyvertinnen ved en trapp.

«Etter deg.»

Midori gikk opp trappen til flyets andre etasje. Det var et virkelig gigantisk fly, mye større enn dem hun hadde vært om bord i de gangene de besøkte besteforeldrene på Okinawa. Der var det så trangt mellom seteradene at man fikk skrubsår på knærne og det luktet alltid rart i kabinen. Dette er virkelig noe helt annet, tenkte Midori og ble litt engstelig for at flyselskapet hadde gitt henne denne plassen fordi de visste hvem hun var. Hun likte ikke tanken på at hun skulle bli behandlet som noen høytidelighet. Hun forsøkte å tenke på hva kvinnen ved utgangen hadde sagt. Hun hadde ikke gitt inntrykk av at hun visste hvem Midori var. Ikke så rart, egentlig, det måtte jo være tusenvis av passasjerer som kom og gikk i løpet av en dag, umulig å huske dem alle. Flyvertinnen i jumbojeten viste henne til en plass ved vinduet på venstre side. Det var bare to

seter på hver rad, en på hver side av midtgangen. Kanskje så få som tolv totalt, store skinnseter som kunne gjøres om til senger, og god plass til å sette fra seg bagen på gulvet.

Midori ble stående målløs og se på den overrådige stolen hun skulle sitte i hele veien til New York.



Hun så seg rundt, i de andre setene satt menn i dyre dresser med alvorlige miner og bladde i avisene mens de lot som om de syntes denne luksusen ikke var noe å heve øyebrynet over og at det var de minste de kunne forvente seg. Flyvertinnen bukket høflig for Midori.

«Kan jeg skaffe deg noe med en gang? Et teppe? En pute? Noe å drikke?»

«Nei takk,» svarte Midori og bukket til henne. «Det går bra. Tusen takk.»

Og i det samme hørte hun en stemme hun kjente altfor godt.

«Hva i himmelens navn skal dette bety?! Midori!»

Midori snudde seg og så moren stå i midtgangen, ildrød i ansiktet og med armene fektende i alle retninger. Flyvertinnen kom henne til unnsetning.

«Unnskyld, frue, kan jeg hjelpe deg med noe?»

«Midori, hva er dette for tull, kom nå, vi har plasser nede.»

«Jeg byttet,» sa Midori triumferende og hadde problemer med å skjule latteren som var på vei opp fra magen.

«Du hvafor noe?!»

«Jeg ble flyttet hit.»

«Alvorlig talt, dette er direkte tåpelig. Midori, nå kommer du!»

«Fru Yoshida, jeg er redd økonomipassasjerer ikke har adgang til første klasse. Vil du vennligst komme med meg?» Midori måtte le inni seg av den hyggelige tonen flyvertinnen brukte mot moren som bare ble sintere og sintere. Det var visst slik det skulle gjøres. Om noen er sinte på deg, vær døbt så vennlig tilbake. Og se hvor sinte de blir da!

«Dette går ikke an! Skal hun virkelig sitte der?»

Og det var det siste Midori hørte av henne og resten av familien de neste fjorten timene. Straks etter var flyvertinnen tilbake ved setet hennes.

«Beklager det,» smilte hun.

«Det gjør ingenting,» svarte Midori.

«Det skjer ikke igjen, det kan jeg love deg.» Hun blunket til henne, som om de hadde en hemmelig avtale. Det var det samme blunket kvinnen i skranken hadde gitt henne. Det fikk henne nesten til å vurdere å utdanne seg til flyvertinne et øyeblikk. Hvis alle var like hyggelige som dette, ville det i det minste bli en glede å gå på jobb hver dag.

Da flyet takset ut på rullebanen, skjøt fart og tok av var det så vidt Midori merket det. Til det var setet altfor mykt og behagelig.

- Eg trudde at du som skal bli fruktbonde sjølv, visste å respektera eple. Visste kva det kostar! Det var førstesortering gravenstein, Anja.

No kjem eg til å begynna å grina. Eg ser for meg epla som blei smadra mot betonggolvet inne på lageret i går.

- Var det Malin sin idé?

- Nei.

- Du treng ikkje beskytta henne. Far til Mette fortalte at Malin har litt av eit rykte. Kanskje du skal bu heime ei stund? Du kan hjelpe til litt ekstra på garden, så skal me betala for dei epla. På måndag kjøper me blomar og kort, og så går me saman opp til Mette og foreldra hennar og ber om unnskyldning.

Mamma pratar og pratar, men eg har ingenting å seia henne. Føler meg flat og tom. At eg kunne vera så dum! Men det kjentest så godt der og då å berre kasta dei epla i veggen.

- Eg føler at dette er min feil. Eg skulle aldri ha tvinga deg til å bu på hybel, og masa om at du skulle få deg venninner.

Eg reiser meg frå bordet og går. Ute løyser eg Bonzo frå løypestrengen. Han plukkar opp ballen sin og kjem logrande bort til meg. Vil at me skal leika ball, men i dag føler eg ikkje for å kasta noko som helst. I dag skulle eg ønskja at eg ikkje hadde armar.

Ingen snakkar til meg på bussen inn til skulen, og ingen pratar til meg på veg tilbake heller. Ikkje eingong Arild. Han ser på meg, men han seier ingenting. Eg går av ved butikken. Avtalen var å møte mamma her, kjøpa blomar og eit kort. Dei siste dagane har det verka som om eg har bly innsydd i kledda. Det kjennest som om det er ein hundre år gammal kropp som eg lét siga ned på benken utanfor samvirkelaget. Eg veit ikkje om alle som går forbi meg inn på butikken, veit kva eg har gjort, men det kjennest sånn. Det gjer vondt kvar gong nokon går forbi. Eg må seia til mamma at eg vil tilbake på hybelen. Ho må køyra meg tilbake etter at me har levert dei forbanna blomane og det hersens kortet. Og så eit kort? Eit evig minne dei kan ta fram og sjå på som eit bevis på ei god historie. Heldt det ikkje med blomar? Dei visnar og blir borte, i alle fall.

Endelig kjem mamma. Ho prøver å smila når ho går ut av bilen, men ho får ikkje smilet til å henga ordentlig fast. Det smeltar før ho når benken.

- Eg har bestilt ein bukett, så den er det berre å henta, men me må velja ut eit kort.

- Ok.

Eg følgjer etter mamma inn i butikken. Me går bort til stativet med kort. For det meste er det naturmotiv, bunader, fruktbløming og frukt. Ikkje så veldig passande. Eg tar det minste og mest nøytrale kortet eg finn. Mamma betaler i kassen, og så går me. Ho spør ikkje om eg vil køyra heim. Eg sett meg i passasjerseiet. Me seier ingenting på veg heim. Eg får ei tekstmelding frå Malin. Ho skriv at ho ikkje gadd gå på skulen i dag, og lurar på om eg vil bli med og sjå film i kveld. Eg svarar at eg er heime, men kjem kanskje innover seinare.

Kortet ligg og gaper til meg på skrivepulten. Eg har enno ikkje klart å skriva noko. Igjen ser eg over kleda eg har lagt fram på senga. Har lagt fram litt ekstra. Veit ikkje om eg vil orka å dra heim til helga igjen. Håpar mamma vil køyra meg til hybelen etter at me har vore og levert blomane og kortet. Eg legg sakene mine ned i bagen. Det begynner å lukta middag, og eg må skriva noko på det kortet. Kanskje det held med berre unnskyld? Nei, det er for lite, det må jo verka som om eg meiner det. At eg er lei meg. Eg er jo lei meg.

- Eg ventar her.

Mamma stoppar bilen. Eg har sete og halde på blomebuketten så hardt at eg er heilt klam i hendene. Det er ein fin bukett, med roser, haustflauv og nokre oransje blomar som liknar litt på ringblomar.

- Har du skrive på kortet også?

- Ja.

Eg losnar bilbeltet og går ut av bilen. For kvart steg opp mot huset ber eg om at dei ikkje må vera heime. «Kjære Gud i himmelen, la dei vera ute.» Dei må ikkje opna døra. Eg vil ikkje møte dei. Plutselig er eg ti år igjen. Ein ubedt tiåring på veg til bursdagselskap med ein rosa kanin i gåve. Viss det ikkje hadde vore for den dagen, den nipskaninen, så ville eg kanskje ikkje gått her i dag. Eg blir aldri ferdig med å vera den same. Mønsteret berre gjentar seg, som på eit bunadsbelte. Eg har alltid lika mønster, fordi det kjennest så trygt. Men kan ikkje mønsteret brytast denne gongen? Kan eg ikkje sleppa å sjå Mette i den same døra for tredje gong. Kan eg ikkje sleppa å vera uvelkommen igjen. Vegen opp til huset er kortare enn eg hugsar, og så står eg på trappa og ringer på. Hjartet pumpar blodet rundt i kroppen med ein fart og ei kraft eg ikkje trudde var mulig. Sånn må det kjennast viss ein spring maraton. Eg lukkar augå mens eg ventar. Lyttar, men høyrer ingen

andre lydar enn blodet som rasar forbi øyra mine. Ingen kjem. Eg står med lukka auge og ingen kjem. Forsiktig opnar eg auga, livredd for at høyrsla har narra meg, og at nett no står Mette og familien framfor meg i dørøpninga og trur at det har tørna for meg. Det står ingen der. Med skjelvande hender lagar eg ei løkke av pyntebandet som er festa til cellofanpapiret. Så henger eg blomane på døra og går. Tvingar meg sjølv til å gå rolig. For viss nokon er der, viss nokon lurar bak gardinene, skal ikkje eg flykta som ein redd kanin.

– Gjekkk det fint?

Mamma har lent seg over på passasjersida for å opna døra for meg.

– Ja.

– Kva sa dei?

– Køyr meg til hybelen.

– Er du sikker på at du ikkje vil bli med heim igjen.

– Ja.

Med eit sukk startar mamma bilen.

– Vil du snakka om det?

– Nei.

– Tru meg, Anja, eg veit ein del om korleis du har det.

– Utvilsamt.

– Anja.

160

– Nei.

Eg vil ikkje snakka. Eigentlig vil eg ikkje tenka heller, men akkurat det kan eg ikkje stoppa. Den same filmen går om att og om att i sløyfe på min indre kino. Filmen startar med torevêret. Mamma som spring ut i nattkjolen, Bogdan som held henne fast, Daniels store brune auge, rosa nipskanin, Mette i dørøpninga, eple som smell mot betong, blomebuketten på døra.

Med hendene slapt i fanget sitt eg midt i sofaen og lèt det bli mørkt rundt meg. Framfor meg på bordet ligg bunadsbeltet. Det er lenge sidan eg har jobba på det. Farmor lurar nok på om det snart er ferdig. Det er som om eg verken har kraft eller vilje til å plukka det opp. Blir berre sittande og sjå på mønsteret som tar seg opp igjen, heile vegen bortover. Eg må gjenta mønsteret fem eller seks gonger til før beltet er langt nok. Det gjer ingenting, eg har ikkje noko anna å ta meg til framover. Familien er skuffa over meg og alle andre hatar meg. Malin hatar meg ikkje, men ho er grunnen til at alle hatar meg. Eller kanskje eg er grunn nok sjølv. Det var min idé å kasta dei hårbørsten, og det brotsverket blir nok aldri oppdaga. Kanskje det er det som er problemet? Eg er ikkje smart nok til å finna på galne ting.

161

Det bankar på døra, og den som opnar før eg får svara, er Malin.

— Sitt du her i mørke?

Ho slår på lyset før ho kjem bort til meg. Bak henne kjem Kjartan, han blir ståande borte ved døra.

— Me har vore og lånt film, og så tenkte eg at me skulle stikka innom deg for å sjå om du kanskje var kommen tilbake.

— Eg kom for ein time sidan.

— Kvifor sendte du ikkje ei melding?

Til svar begynner eg å grina.

— Kjartan, kan ikkje du sjå den filmen saman med ein kamerat eller nokon? Eg blir her.

Malin sparkar av seg skorne og sett seg ved sida av meg i sofaen.

— Fortel meg kva som er gale.

— Alt!

Eg har gråte så mykje at eg har vondt i hovudet. Malin gir meg ein våt og kald klut.

— Det hjelper, stol på meg. Eg har erfaring.

Ho stryk meg over håret og smiler oppmuntrende. Så tar ho tak i begge hendene mine, og før eg får stoppa henne, har ho dratt opp erma på genseren.

— Det som ikkje hjelper, er dette. Faen, kvifor skader du deg sjølv?

— Unnskyld.

— Det er ikkje meg du skal seia unnskyld til, det er deg sjølv. Slutt å leika med barberblad. Slutt å vere martyr. Det er ikkje din feil at ting er som dei er. Du trong å kasta dei epla, Anja. Det var nødvendig. Eg synest det er rart du ikkje har gjort noko før.

— Men alle hatar meg.

— Ikkje eg. Sånn, no er det nok grining for i dag.

— Malin?

— Ja.

— Lovar du at du ikkje fortel det om mamma til nokon?

— Som om litt utruskap er så unormalt.

— Malin, ver så snill.

— Sjølv sagt. Me er jo venner.